

nosu ... govori večina našega naroda. Posredovalni predlog, naj bi govorili v olikani besedi: rek^lw ... se mi zdi jalov, ker mi tega ni moči izgovoriti; ne preostane torej drugega kot: rek^l, koz^ll ... Priznam pa, da je to velik napredek proti spakovanju s širokim e: rekel, kozel ... Tudi Prešernovega ukaza: »Trpì brez miru!« po dr. Breznikovi zahtevi (da se čuj čisti i, čeprav kratki) ne morem izgovoriti; kaj drugega bi bilo: potrpi ...! Trp^lw bom torej samo na tihem.

Dr. J. Debevec.

Milan Pugalj: **Mimo ciljev.** (Knjižnica Slovenskega Ilustrovanega Tednika II.) V Ljubljani, 1914. — Tisk Zadružne tiskarne v Krškem. — Str. 180. Pugalj ugaja samo takrat, kadar opazuje in opisuje pojave zunanega življenja: diči ga bogata fantazija, strogo začrtani kontrasti in tem primerna barvnost jezika. Takrat vidim v njem slikarja, ki dela (še preveč) minuciozno; ko pa se spusti v analiziranje in niansiranje notranjih čuvstev, se v par stavkih izgubi; vez med zunanjim in notranjim življenjem hipoma preneha; pisatelj postane cinično-hladen, njegove osebe so nam priskutne, njih življenje nejasno in zagonetno. S Cankarjevimi vagabundi in čudaki imamo sočutje, Pugaljevi nas odbijajo. — Ko sem prebral to Pugaljevo zbirko deseterih drobnih povestic, oziroma črtic, sem ostal popolnoma hladen. Niti ena struna se mi ni oglašila v duši. Tako se bo gotovo zgodilo še marsikomu, dasi je okus zelo različen. Kakor bi sedel pozimi v lepi, a mrzli sobi, ki se ne da razgreti: Nakladaš v vablivo peč vedno novega netiva, pa soba se ne razgreje; gorkota uhaja kdovekam. Poleg vsega pa dihajo iz razpokane peči še težki, zadušljivi plini. — Pugalj ima bujno fantazijo, drzne primere, originalnost, pomešano s precejšnjo mero pikantnosti, bogat, včasih preumeten jezik — pa dasi požiga vse svoje zmožnosti, ki niso ravno majhne, te kljub vsemu netivu obdaja neprijeten hlad. Škoda netiva ob tej literarni draginji! — »Mimo ciljev« hodijo njegovi ljudje, bolje rečeno, cilji beže mimo njih. So vsi zelo enaki ti ljudje, nenaravno majhni in brez volje, deloma tudi neresnični, pa naj bo Janez Piškur in njegov prijatelj v prvi črtici »Zanešeni«, ali prismodè in obiskovalec panoptika Melhijor Kliš v »Heleni«, ali bajni, a s cinizmom obrizgani »Zaljubljeni kmet«, ali ljudje iz sicer tuintam pretresljivega »Labuda«, ali gospodična v »Utešenju«, ali literat Peter Slava v »Petih kronah«, ali navsezadnje »velika opičja duša« v zadnji sličici iz opičjega življenja. Tista o Melhijorju Klišu je pravcato literarno komedijantstvo, ki priča, kam pisatelj lahko zabrede, če preveč hlasta za originalnostjo! So čudaki na svetu, a Klišev ni; in če si je Pugalj enega izmislil, ne spada v literaturo. Treba je le pogledati vsebino. Kliš si naroči, da bi utešil potrebo po ženski »vilinsko nežni in lirski zunanosti«, ker ga ne vleče več »njena notranjost, njena duša«, nekje na Francoskem voščen avtomatičen kip ženske, »narejene strogo življenjsko«. Ta kip, posnet po fotografiji, mu predstavlja izvoljenko mladih dni, Heleno, in se navija »na levi bradavici njenih prsi«. Kliš hodi poljubno in po potrebi navijat avtomat in se tako naslaja ob lirski zunanosti, kakor je videl v »Panoptiku«. Ko izve, da se je Helena poročila, vzame nož in razreže v divji besnosti vošчени avtomat. Sam se javi, da je umoril svojo — ženo. Ali misli Pugalj, da imamo res tako dobre želodce? — Ob takih literarnih zablodah

se ga bomo izogibali, pa naj hlasta še tako za realistično originalnostjo. — Edino, kar je lepega v vsej knjigi, so tri pesmi v prozi, »Trije meseci«: Maj, oktober, februar.

Leopold Turšič.

Ivo Trošt: **Moja setev.** Zbrani mladinski spisi. I. zvezek. Oživila resnica. Povest. V Ljubljani, 1914. Last in založba »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. — Pisatelj je posvetil svoje spise slovenski mladini in trdno upa na žetev svoje setve. Ker bi bilo drugače težko oceniti zgodbo o hudobnem Kljunovem Gašperju in pridnem Maličevem Lovru, jo orišem. Fabula prične z neverjetnostjo: Lovro reši sina pl. Kržana iz Ljubljance, Gašper pa ugrabi v zadnjem hipu rešenca in se prezentira publikli kot rešitelj. Zanje zato pohvalo in vse mogoče nagrade, pravi rešitelj je žalosten; ker ne more prepričati občinstva na bregu, ostane pozabljen. Pa tolaži se z rajnega očeta sentenco: »Resnica se že izkaže. Kakor olje priplava na vrh.« Gašper pa zahaja v zahvalo radi namišljenega junaštva v Kržanovo hišo in je tako pokvarjen dečko, da uči rešenega Egon kaditi, piti, kvartati in krasti — torej same slabosti in vsega obsojanja vredne napake. To se izve in Gašper mora od hiše, dovrši trgovsko šolo in ostane lump, tako popoln lump, da ima še pošten človek nad njegovo popolno pokvarjenostjo srčno dopadajenje. Lovro pa je marljiv in pridn, angel brez vsakega greha, breztelesno bitje, ki sprejme le to, kar sam zasluži, ki varčuje, ki ne pije in ne kadì. Edina misel, ki vrti njegovega življenja kolo, je misel kupiti — rojstno hišo, pa vendar noče dokazati, da je sam pravi rešitelj Egonov. Zgodi se drugo čudo: Gašper, ki se je pisal tudi Kaspar, pa Lovro sta isto leto potrjena za vojaka, služita pri isti stotnji, k isti stotnji je premeščen tudi poročnik Egon pl. Kržan. Gašper avanzira do narednika, Lovro postane nadzornik v kuhinji in dobi dve zvezdi. Pa naenkrat dokaže Gašper v knjigah veliko sleparijo, Lovra vtaknejo prvič pod ključ. Po gostilnah pripoveduje narednik, kako hinavsko ga je hotel Lovro že nekaj oslepariti radi nagrade pri rešitvi pl. Kržana. To izve poročnik Egon in se izkuša prepričati. Da se prepriča, je treba tretjega čudeža: Egon, ki je bil nezavesten, ko se je potapljal, se še spominja, kako ga je rešitelj prijel pod vodo. Izkaže se, da Gašper laže in Lovro trdi resnico, »resnica splava na vrh«. Nepravilnosti v knjigah je povzročil Gašper, da bi uničil Lovra. Zdaj pride pod ključ Gašper, Lovro pa dobi po posredovanju pl. Kržana službo ključavničarja v vojnem arzenalu na cesarskem Dunaju. Nagrado, ki mu jo izplača pl. Kržan, odkloni v prid sestre Metke. Na Dunaju se nauči nemščine, češčine in poljščine. Gašper pa gre v Ameriko, piše na Lovrove predstojnike »brezimski list« ter ga očrni. Zdaj pride Lovro drugič pod ključ; seveda ga reši Egon. Ne manjka četrtega čudežnega dogodka: Lovro pusti iz milega domotožja, dasiravno mu je njegovo opravilo obetalo najlepšo prihodnost, službo in kupi doma svojo rojstno hišo, že polrazpalo bajto, ter tam životari. Sedaj se zgodi peti čudež: Gašper Kljun se vrne iz Amerike, prileze pijan na Lovrovo podstrešje in tam zapali z žganjem, ki mu zažori iz ust, streho nad Lovrovo glavo; sam umre, opeče pa še pri reševanju Lovru obe roki. Kmalu nato pride polk v vas in ž njim pl. Kržan, ki obišče Maliča. To je zgodba, kar je vmes, je nerodno pripo-